

KAS, SIINÄPÄ PULMA – TUTKIMUS KÄDENLÄMPÖISTEN ONGELMIEN ÄÄRELLÄ

Huhtikuun 18. päivänä vuonna 1977 Yhdysvaltojen huolestunut presidentti Jimmy Carter piti synkän tulevaisuutta luotaavan puheen. Puhe tunnetaan filosofi William Jamesin esseestä lainatulla ilmauksella “Moral equivalent of war”. Öljyn varaan rakentunut yhteiskunnan perusta oli osoittautumassa hauraaksi energiakriisin myllertämässä ja öljyn loppumista ennakoivassa maailmassa. Carterin todennäköinen tulevaisuus oli näkemys energiakriisin progressiivisesta kehittämisestä kansakuntaa uhkaavaksi katastrofiksi, jonka edessä tarvitaan sotaan verrattavissa olevia ponnisteluja. Jos sivuutamme arvuuttelun puheen poliittis-taktisista tarkoituseristä, Carterin tulevaisuuteen oli ilmaantunut strateginen ongelma, joka oli historialtaan, nykyisyydeltään ja tulevaisuudeltaan kiinni siinä kädenlämpöisessä maailmassa, joka oli itse rakennettu, ja jonka rakentamiseen oli sopeuduttu. Mahdollisten ongelmien listalla energiakriisi, joka olisi seurausta siitä, että öljy ei loppunutkaan, tuskin olisi vuonna 1977 antanut aiheita vastaavanlaiseen synkistelyyn. Tuleva kädenlämpöinen ongelma – ilmastonmuutos – ei ollut vielä saavuttanut kollektiivisen huolen ja strategisen tärkeyden mittasuhteita.

Tulevaisuuden tutkimuskeskus mukana ratkomassa viheliäisiä ongelmia

Suomen Akatemian yhteydessä toimivan Strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) rahoittamissa hankkeissa tavoitteena on tuottaa ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnallisiin ongelmiin. Kuvaukseen voisi lisätä sanan ”tämänhetkisiin”, koska strategisessa tutkimuksessa kyse on ongelmista, jotka vaativat päätöksiä huomenna, mieluummin jo tänään.

Hyviä esimerkkejä ovat käynnissä olevat STN-rahoitteiset hankkeet WISE, Winland ja ScenoProt. WISE pyrkii parantamaan yhteiskunnan resilienssiä ja viheliäisiä ekososiaalisia murroksia koskevaa päätöksentekoa. Winland pureutuu Suomen energia- ja ruokaturvaan liittyviin muutospaineesiin ja poliittisiin päätöksiin kokonaisturvallisuuden näkökulmasta. ScenoProt tarkastelee Suomen proteiinijärjestelmän monipuolistamista. Tulevaisuuden tutkimuskeskus on mukana näissä kaikissa hankkeissa.

Ongelmat eivät ole strategisia ennen kuin ne sellaisiksi määritellään

Strategisen tutkimuksen tavoite on yhdistää perustutkimus, monitieteinen soveltava tutkimus sekä tutkitun tiedon hyödyntäminen kehittämistyössä pitkäjänteisesti yhdeksi vuorovaikutteiseksi kokonaisuudeksi. Mutta,

miten ilmiöistä tulee strategisia ongelmia, ja miksi viheliäiset murrokset ja energia- ja ruokaturvan muutospaineeet ovat nyt nousseet agendalle? Periaatteessa vastaus on yksinkertainen. Ensin järjestetään työpajoja ja kuulemisia, joiden perusteella STN esittää teemaehdotukset. Valtioneuvosto tekee teemapäätöksen ja STN päättää strategisen tutkimuksen ohjelmista ja niiden hankkeista. Poliittis-hallinnollisen prosessin kuvaaminen ei kuitenkaan vastaa perimmäiseen kysymykseen: Miksi ekososiaaliset murrokset sekä energia- ja ruokaturvan kysymykset nousevat ylipäätään esiin?

Tutkijat tärkeässä roolissa yhteiskunnallisina vaikuttajina

Yhteisenä tekijänä tuntuu olevan politiikan itseensä viittaavuus: pyrimme ratkomaan ongelmia, jotka kumpuavat rakentamastamme verkottuneesta ja kiivastahtisesta yhteiskunnasta. Elämäntapamme organisoituu jatkuvasti uudelleen konstikkaasti toisiinsa kytkeytyneiden osien yhteistoiminnan varassa. Toisin kuin koneen, jonka toimintaan voidaan optimoida suhteessa valittuihin kriteereihin, yhteiskunnan tulevaisuuden tietoinen kohentaminen edellyttäisi lopputilaa koskevien yleisten ehtojen muuttamista sopiviksi reittivalinnoiksi joka hetki. Reittejä on paljon, koska ihmistoimintaa sisältävät tulevaisuudet

ovat aina avoimia.

Nähdäksemme on käynyt selväksi, että yhteiskunnan tietoinen muokkaaminen sen teknologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja psykologisia rakenteita ja toimintatapoja muuttamalla niin, että tulevaisuus ratkeaisi ongelmien puutteeseen, ei ole yksinkertaista, saati helppoa tai edes mahdollista. Todellisuudessa yhden ongelman ratkominen kytkeytyy monimutkaisella tavalla muihin ongelmiin, eikä kaikkia hyviä asioita voi edistää yhtäaikaa. Jokainen ratkaisu luo uusia ongelmia.

Strategisiin ongelmiin tarttuminen asettaa meidät tutkijat ainakin hetkittäin uudella tavalla vaikuttajan rooliin. Yleisen optimointikriteerin puute aiheuttaa lopullisten syiden sotkun, jonka edessä tekisi joskus mieli nostaa kädet pystyyn ja huutaa politiikkaa apuun päättämään, mitä on tehtävä. Strategisessa tutkimuksessa emme voi tätä tehdä, vaan olemme suostuneet hyppäämään katsomosta pelikentälle ja antamaan suosituksia siitä, mitä tietämyksemme pohjalta olisi viisasta tehdä.

Kaiken tämän viheliäisyyden keskellä on tärkeä muistaa, että politiikkaan tiiviisti kytkeytyvät STN-hankkeet tarjoavat meille tutkijoille mahdollisuuden ennakoitiedon toiminnallistamiseen, siis vastuullisen paikan tulevaisuuden tekemiseen. ●

Marko Ahvenainen

Tutkija

Creative adaptation to wicked socio-environmental disruptions (WISE)
wiseproject.fi

Matti Minkkinen

Tutkija

Faillandiasta Winlandiaan (Winland)
winlandtutkimus.fi

Tuomas Kuhmonen

Tutkimusjohtaja

Uusia proteiinilähteitä ruokaturvan ja ympäristön hyväksi (ScenoProt)
www.luke.fi/scenoprot